

Grønt Flag i efterskolen

Indhold

Grønt Flag i efterskolen.....	1
Indledning.....	2
Hvad er Grønt Flag Grøn Skole	3
Centrale begreber	4
Dannelsesmål	5
Ryslinge Efterskoles KINNE-model.....	6
Lærerens rolle.....	9
Renovation et konkret sted at starte – en case	10
Det grønne døgn.....	10
Elevmål:	11
Lærings begreber:	11
Tidsplan for projektleder døgn	11
Viderebehandling.....	13
Afslutning.....	14
Litteratur	15
Bilag 1.....	15

Indledning

Måske er det første gang, du hører om konceptet Grønt Flag Grøn Skole. Måske har du ofte overvejet det, men har ikke umiddelbart kunne se det, som noget der kunne lade sig gøre på din efterskole.

Dette undervisningsforløb beskriver en ramme, hvor man arbejder med Grønt Flag konceptet på en efterskole, hvor der er taget udgangspunkt i temaet affald. Som det kan ses på www.groentflag.dk, er der mange måder, processen kan forløbe på. Dette forløb er således blot ét bud på, hvordan det kan gøres. Du og din skole kan derfor gå til opgaven, som I finder det mest hensigtsmæssigt.

Min uddannelsesmæssige baggrund er læreruddannelsen fra Odense Seminarium og en Master i Naturfagsundervisning på Syddansk Universitet. Jeg har gennem en årerække undervist i natur/teknik og fysik/kemi. I skrivende stund er jeg lærer på Ryslinge efterskole, hvor jeg underviser i fysik/kemi, linjefaget science, biologi på valghold og valgholdet Gør en Grøn forskel.

Eleverne på valgholdet "Gør en Grøn forskel" er de bærende kræfter bag Det Grønne Flag på Ryslinge Efterskole. Alle elever og lærere har været involveret i projektet gennem et KINNE døgn.

Som sagt er der mange måder at få det Grønne Flag på. Men inden arbejdet går i gang, er det naturligt at spørge - hvorfor?

Fælles for efterskolen som institution er, at vi profilerer os på at være en dannelsesinstitution. En dannelsesinstitution som både tager uddannelse og almen dannelse dybt seriøst. Jeg mener derfor, at vi på den ene eller anden måde er forpligtet til at give de unge mennesker en mulighed for at tage stilling til miljøproblematikker i eget liv, lokalt og globalt. Konceptet Grønt Flag giver en mulighed for at løfte opgaven og skabe følelsen af fællesskab og fællesskabets nødvendighed, hvis vi vil gøre en grøn forskel.

Det er uden tvivl muligt at gå til denne opgave uden at involverer Grønt Flag skole, men der findes rigtig mange gode argumenter for at gøre det. Synliggørelsen af elevernes arbejde ved at kunne

hejse Det Grønne Flag på skolen er bare ét argument, flere argumenter vil uddybes i nærværende artikel.

God fornøjelse med arbejdet for Det Grønne Flag.

Stine Caspersen

Hvad er Grønt Flag Grøn Skole?

Grønt Flag Grøn Skole er et miljøundervisningsprogram for bæredygtig udvikling.

Det Grønne Flag er med til at give din skole en synlig grøn profil og er undervisning, som gør en forskel.

Målet er at bidrage til, at børn og unge bliver aktive medborgere, der kan tage hånd om vores natur og miljø.

Grønt Flag Grøn Skole er en fleksibel ramme, som skolen udfylder på den måde, som det passer ind. Skolen planlægger selv hvornår, hvilke klasser, hvilket indhold m.m.

Miljøråd

Skolen skal nedsætte et miljøråd med deltagelse af bl.a. elever. Miljørådet planlægger og rådgiver om skolens grønne arbejde. Miljørådet kan også tage initiativer til at gøre skolen mere bæredygtig.

Undervisning

Så mange klasser som muligt gennemfører et undervisningsforløb med udgangspunkt i Grønt Flag-temaerne. Mindst 15 % af eleverne skal deltage i et undervisningsforløb for, at skolen kan erhverve Det Grønne Flag.

Kort fortalt

Kort fortalt skal skolen gøre følgende for at opnå Det Grønne Flag:

- Tilmelde sig Grønt Flag
- Oprette et miljøråd
- Miljørådet organiserer arbejdet med at udarbejde en miljørevision og en miljøhandleplan
- Miljørådet kan selv tage initiativer til at gennemføre handlinger
- Mindst 15 % af eleverne gennemfører et undervisningsforløb
- Miljørådet organiserer, at rapporten indsendes til Friluftsrådets sekretariat

Når rapporten er godkendt sendes Det Grønne Flag til borgmesteren. Skolen og borgmesteren aftaler en dag for flaghejsning.

Centrale begreber

Her finder du en kort oversigt over nogle af de væsentlige begreber, som Grønt Flag bygger på. Begreberne er yderligere forklaret på www.groentflag.dk.

Miljøundervisning

Miljøundervisning handler om menneskets udnyttelse af naturens ressourcer - problemer og løsninger.

Uddannelse for bæredygtig udvikling

Uddannelse for bæredygtig udvikling understreger, at økonomiske, sociale, økologiske og kulturelle perspektiver skal inddrages, hvis vi skal arbejde frem mod en mere bæredygtig fremtid.

Handlekompetence

Grønt Flag vil være med til at udvikle mennesker, der på baggrund af viden og indsigt er i stand til sammen med andre at handle i et demokratisk samfund. Viden og indsigt, visioner og alternativer, kritisk tænkning og refleksion samt deltagelse og handling er vigtige elementer i udvikling af handlekompetence.

Interessemodsætninger og dilemmaer

Når vi skal søge løsninger på spørgsmål om miljø og bæredygtighed, så skal vi søge dem i interessemodsætningerne i udnyttelsen af naturens ressourcer og i de dilemmaer, som vi som enkeltindivider og samfund står over for. Undervisning, der tager udgangspunkt i interessemodsætninger og dilemmaer, er med til at gøre undervisningen spændende og vedkommende.

Deltagelse og medborgerskab

Det er vigtigt at kunne deltage aktivt og konstruktivt i udviklingen af samfundet. I miljørådet og i undervisningen arbejder eleverne med, hvordan de sammen med andre kan skabe forandringer.

Innovation

Innovation står centralt. Vi har brug for, at de kommende generationer kan finde kreative og innovative løsninger på de spørgsmål om miljø, natur og bæredygtighed, som de møder i deres liv. Grønt Flag Grøn Skole fremmer elevernes egne ideer og forslag til processor og tekniske løsninger.

Globale perspektiver

Gennem det store netværk af skoler i Eco-Schools programmet har vores elever mulighed for at få kontakt med elever i andre verdensdele. Eco-Schools er et netværk med over 35.000 skoler i hele verden.

Grønt Flag Grøn Skole er den danske del af det internationale miljøundervisningsprogram Eco-schools. Der er over 35.000 skoler i hele verden, som arbejder med Eco-Schools, hvilket giver din skole en unik mulighed for at inddrage internationale perspektiver i miljøundervisningen.

Hvis du ønsker at få kontakt med Eco-Schools i andre lande, kan du kontakte Friluftsrådets

sekretariat, så hjælper de med at formidle kontakten.

Du kan læse om, hvilke lande der deltager i programmet på Eco-Schools hjemmeside.

Dannelsesmål

I efterskolen rummer vi mange elever, rigtig mange meget forskellige elever, men fælles er at:

”Efterskolen er...et udblik for alle der vil hjemmefra” s. 12 (Oettingen 2011)

Idet eleverne er hjemmefra, bliver det særdeles tydeligt, at efterskolen både må danne, uddanne og opdrage. Vi kan ikke ændre den enkelte elevs historie. Vi har dem blot en kort del af deres lange liv, og det er her, vi må gribe chancen for at lede eleverne hen mod at opleve, at de er skabere i eget liv og ikke blot en marionetdukke skabt af livets omstændigheder.

Almen dannelse omtales i mange diskurser og defineres generelt set meget bredt og vidtløftigt. Og at definere den almene dannelse i denne kontekst vil være naivt. Dog er der ikke tvivl om, at efterskolen bidrager til den almene dannelse på sin egen særlige måde. Oettingen skriver:

”Efterskoleuddannelsen er ikke lig med almen dannelse, men et særligt og vigtigt bidrag til kommende generationers dannelses og uddannelsesvej.” s. 15 (Oettingen 2011)

Oettingen åbner derved for en hel særlig refleksion om, hvad der præcis gør, at efterskolen kan noget helt specielt. I nærværende artikel forholder jeg mig dog helt konkret til mulighederne i at inddrage miljøundervisning i en kreativ, innovativ og entreprenant ramme, hvor læreren spiller en helt særlig rolle.

I projektarbejdet om en grønnere efterskole, synes lærerens rolle at bevæge sig indenfor to samværsformer. Ifølge Oettingen har efterskolen tre samværsformer, hvor arbejdet med Det Grønne Flag kombinerer de to.

For det første; det undervisende samvær som kan udfoldes i en vejledningssituation og i den

undervisningssituation, hvor eleverne arbejder ”selv”, mens læreren er tilstede i rummet.

”læreren er undervisende og didaktisk tilstede og formidler seriøs og meningsfyldt omgang med viden og holdninger.” s. 19 (Oettingen 2011)

For det andet indgår lærerne og eleverne i et vejledende samvær, hvor svarene og løsningerne ikke er givet på forhånd – for nogen af parterne.

Dialektikken mellem de to samværsformer betyder ifølge Oettingen, at eleverne møder en mening med undervisning, de ikke før har mødt, som skaber myndighed og frihed. En myndighed og frihed der i denne senmoderne tid med en flygtig ungdomskultur i høj grad er brug for.

I arbejdet med Grønt Flag konceptet vil eleverne tilmed kunne bevæge sig på flere niveauer: internationalt, nationalt, lokalt og helt hjemme på eget efterskoleværelse. Sigtet er, at eleverne får en bred forståelse for, at alle elementer i verden er forbundet, og at eleven rent faktisk kan handle i eget liv på noget så uoverskueligt og frygtindgydende som global opvarmning.

Ryslinge Efterskoles KINNE-model

Den overordnede ramme for arbejdet med det Grønne Flag er Ryslinge Efterskoles projektlederuddannelse. Projektlederuddannelsen er en udvidet model af KIE (kreativitet, innovation og entreprenørskab) nemlig KINNE modellen (Kreativitet, innovation, naturvidenskab, netværk og entreprenørskab).

*”Kreativitet er at være **skabende**. Det er den enkeltes eller gruppens evne til at skabe nye udtryk, associationer og ideer. Det er en indre mental konstruktion hos den enkelte eller fælles i gruppen... det kan være kendt viden, der kombineres på nye måder eller skabelse af helt ny viden...kreativiteten er altså en idégenerering” (s. 20. Jensen og Andersen 2009)*

Tabel 1 Elever i den kreative fase

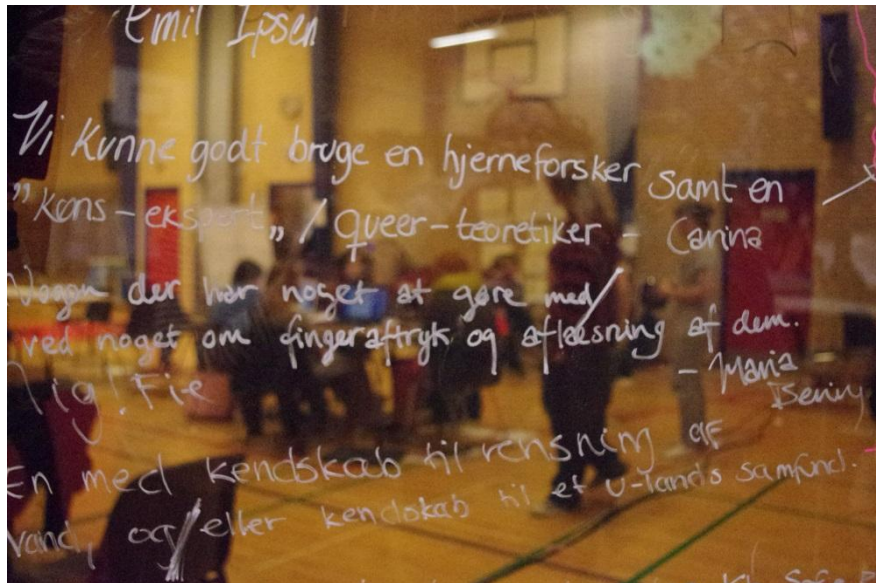
”Innovation er kreativitet, der italesættes, systematiseres og belyses fra flere perspektiver. Ideer skal konkretiseres, underbygges og videreudvikles. Den valgte idé eller emne kategoriseres og analyseres og den tilgives eller forbindes med en værdi”.(s. 20 Jensen og Andersen 2009)

En væg af ideer før værdisætning.

”Naturvidenskab er at inddrage (natur)videnskaben som redskab, analysemodel og dokumentationsform. Herunder at anvende naturvidenskabelig arbejdsmetode og systematik som der kan reflekteres, argumenteres og dokumenteres på baggrund af ”(Ryslinge Efterskole).

”Netværk er at anvende eget og andres netværk til at finde relevante samarbejdspartnere i forhold til den valgte idé. Her indgås konkrete samarbejdsaftaler med eksterne ressourcepersoner og der ydes netværkspleje” (Ryslinge efterskole).

Væggen her bruges til at netværke på.

”Entreprenørskab er det handlende aspekt. Her gælder det om at være foretagsom og føre innovationerne – de gennemarbejdede og værdifulde idéer – ud i livet. De skal sættes i værk.” (S.21. Jensen og Andersen 2009)

Energizere

Det er altid en god idé at starte den kreative proces med et par energizere.

Energizere er små lege, hvor eleverne er i bevægelse og bruger krop, sprog og handlig i bred forstand.

Målet er at skabe et trygt rum, hvor man tør dumme sig og opretholder den gode stemning.

Læs meget mere om energizere på www.krealab.aau.dk/3D%20cases.htm

Lærers rolle

Læreren er organisator og har ansvaret for at opsætte rammer, hvori eleverne kan arbejde.

I rammesætningen er det vigtigt, at læreren sikrer, at eleverne mentalt er bevidste om hvilke af de 5 læringsrum, de befinder sig i. Det er en mulighed at opbygge 5 fysiske rum for at tydeliggøre de forskellige faser.

I alle 5 faser af KINNE modellen fungerer læreren som vejleder og ildpisker. Læreren møder eleverne anerkendende og katalyserende i forhold til eleven som menneske og projektmager. Det er væsentligt, at læreren er vejleder og ikke samarbejdspartner.

Tegn hos den innovative lærer:

- Lader faget åbne sig for nye muligheder
- Sætter akademisk, kreativ og praksis viden i spil.
- Bruger og udvikler fagligheden ved at lytte og følge elevernes ideer
- Stille spørgsmål i forlængelse af elevernes ideer
- Bruger eleverne som medspillere
- Åben for idérigdom og forandring
- Skaber struktur i kaos

- *Er åben, leger og viser glæde.*

(s. 73 Jensen og Andersen 2009)

Tabel 2 En udgave af den innovative lærer

”Renovation” - et konkret sted at starte – en case

Det grønne døgn

Det grønne døgn bygger på KINNE modellen, og indeholder opdrag som er udvalgt fra www.groentflag.dk (se bilag 1)

Efter 36 timer gennemføres et oplæg for skolens bestyrelse, skolekredsen, forældre og lokalpolitikere samt andre relevante mennesker fra lokalbefolkningen.

Målet er, at eleverne præsenterer anbefalinger for miljø og økonomiske besparelser på skolen, som valgholdet ”tag et grønt ansvar” (miljørådet) kan arbejde videre med.

Eleverne arbejder i mindre grupper, som er sammensat af lærerne. For at eleverne får indsigt i KINNE modellens rum, arbejder grupperne konstant i skolens hal, der er fysisk opdelt i modellens 3 rum. Naturvidenskaben og networking er integreret i det innovative og det entreprenante rum.

Eleverne flytter sig fysisk mellem rummene alt efter projektets fremskridt. Det anbefales, at lærerne specialiserer sig i hver sit rum, for at eleverne undervises ens i dette skoleeksempel.

Gennem døgnet bliver eleverne ført gennem forskellige typer at energizere. Vejledning foregår

løbende og efter elevernes behov.

Elevmål:

Eleverne skal:

- Nedsætte et kompetent miljøråd på skolen
- Kende til kommunens renovationsplan/vision
- Konkret iværksætte en handling i lokalområdet
- Kende til affaldshåndtering på skolen

Lærings begreber:

Nedbrydning

Affaldssortering

Genbrug

Kredsløb

Tidsplan for projektlederdøgn

1. dag

8.00 Kort læreroplæg om **det kreative rum** med udgangspunkt i KIE-modellen.

8.30 Eleverne sætter sig i grupper i et mørkt rum med niveauopdelte øer med spot på.

Rumindretningen er lavet for at bryde den sædvanlige mødekultur. Hver gruppe har ubegrænset adgang til post-it til idé-generering. Idéerne påklistres borde og lamper.

10.00 PAUSE

10.30 Læreroplæg om det **innovative rum** med udgangspunkt i KIE-modellen

11.00 Eleverne arbejder i det innovative rum enten i en rundkreds omkring en giga post-it eller staffelier med en rundkreds af stole omkring. Således er der i det innovative rum stole til alle men ingen borde. Alle skal kunne se hinanden, og ingen må gemme sig bag et bord. Der lægges op til fysisk bevægelse ved at rejse sig op for at skrive på den store post-it.

12.30 FROKOST

13.45 Læreroplæg om det **entreprenante rum** med udgangspunkt i KIE modellen

14.00 Eleverne præsenteres for forventninger til et slutprodukt nemlig en brochure, der sammen med en elevatortale skal overbevise skolens bestyrelse og valgholdet "Tag et grønt ansvar" om, at netop deres idé skal realiseres. Derefter stilles de opgaven at skrive en elevatortale, som skal "sælge" idéen til resten af elevflokken. Der arbejdes med talerne i det entreprenante rum.

14.45 Grupperne mødes til Energizer

1. Energizer - "Din dag bagfra" (find sammen med en med samme farve undertrus)

15.00. Gruppemøde med fokus på hvad der præcist er gruppens projekt

- Gruppen skal med en sætning beskrive gruppens projekt på en måde, at udefrakommende forstår det. Dette skrives på en stor post-it og hænges op

15.45. Grupperne holder dagens afsluttende gruppemøde, hvor gruppen holder første udkast til elevatortalen og præsenterer første udkast til overleveringsbrochuren.

16.00. Dagen er slut

2. dag

08.00 Grupperne mødes i Det Entreprenante Rum

1. Energizer – Føre hinanden rundt i hallen (alle med samme størrelse hånd gå

sammen)

(Post-it)

2. Refleksion – Sid med ryggen til hinanden og skriv det bedste ved jeres projekt
 3. Rød løber – ”God dag min far” (se hvordan på www.krealab.aau.dk)
– fortæl om det bedste ved dit projekt
- 08.17 Kort uddybning af "elevatortalen" samt indhold til gruppemødet
- 08.20 Grupperne holder statusmøde for at nå deadline
- 10.30 Første elevator-tale med stille-feedback (eleverne skriver feed back på gule post-it)
- 11.30 Deadline og evaluering – send i PDF til en lærer som står for at printe ud
- 12.30 Middagsmad
- 13.45 Alle mødes!
- Fælles afslutning - oprydning
- 15.00 Område - gang- og køkkenrengøring
- 15.30 Tjek af rengøring
- 15.45 Generalprøve på elevatortale!
- 16.30 Alle klar med sangbog – vi starter med en sang
- 16.35 Præsentation af eksternt panel
- 16.40 Overrækkelse af anbefalinger med Pitch-taler
- 17.20 Fælles afslutning i Foredragssalen.
- 17.30 Aftensmad og TUSIND TAK FOR TO FANTASTISKE DAGE

Viderebehandling

Eleverne fra valgholdet ”tag et grønt ansvar”, som nu er skolens miljøråd afholder møde, hvor eleverne selv stiller en mødefacilitator og ordstyrer. Holdet udvælger de idéer de brænder for at arbejde videre med. Efterfølgende inddrages bestyrelse, ledelse, køkkenpersonale og pedeller til en diskussion om, hvad der skal føres konkret ud i livet. Hvor mange tiltag der skal iværksættes afhænger af holdets størrelse, tidsramme mm. Kvaliteten af elevernes arbejde støttes af kriterierne

fra Grønt Flag, idet der sideløbende med iværksættelse af grønne tiltag skrives på rapporten, som senere sendes til Friluftsrådet.

I 2013 blev det endelige produkt for Ryslinge Efterskole en udbygning af pedellernes værksted, som anvendes til en lille renovationsplads. Ved ”renovationspladsen” står en flagstang, hvor Det Grønne Flag vejrer. Der er opsat ekstra affaldskurve til affaldssortering i hver en krog. Der er indkøbt en pappresser så affaldet fylder mindre, og vi modtager nu penge ved afhentning i stedet for at betale for at komme af med pappet. Alt dette er en væsentlig forbedring set i lyset af at ALT affald tidligere kom i én stor rød container.

Afslutning

At arbejde med miljø og dannelse ved brug af KINNE-modellens rammer og Grønt Flag som opdragsgiver har været en positiv erfaring for Ryslinge Efterskole. For det første har kriterierne hjulpet os på vej i forhold til at have en faglig målsætning i den metodiske KINNE ramme. For det andet er det tydeligt, at miljødebatterne har sat refleksioner i gang hos eleverne. Det høres f.eks. under måltiderne, hvor deres forhold til madspil og vegetarer ofte diskuteres. Hver gang de passerer det Grønne Flag i gården bliver de mindet om miljøet og deres egen succes i projektet. Sidst men ikke mindst har det vist sig, at eleverne er meget gode til at motiverer hinanden til at få sorteret affaldet korrekt og gå de ekstra meter.

KIE og KINNE er populære modeller, og det skaber meget godt, men det er særdeles centralt, at vi som undervisere og vejledere formår, at fylde rammen ud med noget der er meningsgivende for eleverne. Det gøres ved at give dem en reel oplevelse af at gøre en forskel. Eleverne skal opleve at være en del af et større Grønt fællesskab og mærke, at de selv har været med til at gennemføre deres idéer. Konceptet Grønt Flag bidrager væsentligt til en meningsfuld måde at arbejde med KINNE modellen på.

Måske kan denne model tilpasses din skole – måske skal der en helt anden ramme til. Uanset rammen er det mit håb både på egne og miljøets vegne, at mange flere efterskoler vil kaste sig ud i miljøundervisning og modtage Det Grønne Flag.

Litteratur

Jensen, Irmelin Funch. Andersen, Ebbe Kromann. KIE-modellen – innovativ undervisning i gymnasierne. Erhvervsskolernes forlag 2009

Oettingen, Alexander Von. Andersen, Christina Hvas. Hansen, Niels Buur. Komischke-Konnerup, Leo. Dannelse der virker – efterskolens pædagogik. Klim 2011

www.krealab.aau.dk

Bilag 1

Eksempler på grønne opdrag

- Stigende forbrug giver større mængder affald. Hvordan nedbringer vi mængden af affald?
- Stigende forbrug giver større mængder affald. Hvordan håndterer vi bedst vores affald?
- Stigende forbrug giver større mængder affald. Hvordan kan affald blive en ressource?
- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til et vegetarisk køkken
- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til ET ØKOLOGISK KØKKEN
- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til, hvordan vi kan bidrage til at nedsætte CO₂ mængden
Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til, hvordan vi i højere grad kunne udnytte alternative energiformer
- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til, BRUGBARE MILJØ- OG ØKONOMIBESPARENDE MÅDER AT REDUCERE SKOLENS STRØMFORBRUG PÅ
- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til, hvordan vi kan nedsætte vandforbruget

- Det er gruppens opgave at udarbejde et dokumenteret- og argumenteret forslag til, hvordan vi kan anvende regnvand som en ressource